

Η ΕΙΡΗΝΗ ΩΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

**Τοῦ κ. ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗ,
Θεολόγου, Δρος Φαρμακευτικῆς.**

Τό βιβλίο «**Η Κλίμαξ**» τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Σιναΐτη περιγράφει τὰ διάφορα σκαλοπάτια, τὰ διάφορα στάδια πού ὁδηγοῦν κλιμακωτά στήν ἀπόκτηση τῶν διάφορων ἀρετῶν καί στήν ἐπίτευξη τοῦ ποθοῦμενου σκοποῦ κάθε ἀγωνιζόμενου Χριστιανοῦ. Αὐτός ὁ σκοπός δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τήν Ἐπουράνιο Βασιλεία καί τήν Ἑνωση μέ τόν Θεό τῆς Ἀγάπης. Τά 30 σκαλοπάτια τῆς Κλίμακος τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη ξεκινοῦν ἀπό τήν «**Ἀποταγή**» (δηλαδή τήν ἄρνηση τοῦ μάταιου βίου) καί καταλήγουν «**σὴν Πίστι, σὴν Ἐλπίδα καί σὴν Ἀγάπῃ**» (τήν ἔνωση οὐσιαστικά μέ τόν Θεό). Στήν 8η κλίμακα, δηλαδή στό 8ο σκαλοπάτι, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἀναφέρει τήν «**Ἀοργησία**» καί κάνει σαφὴ ἀναφορά στήν «**Εἰρήνη τῆς ψυχῆς**», τήν ὁποία χαρίζει τό Ἅγιο Πνεῦμα⁽¹⁾.

Τό θέμα τῆς παρούσας ἐργασίας δέν ἀφορᾷ στήν εἰρήνη μεταξύ τῶν λαῶν καί τῶν ἐθνῶν, δηλαδή στήν ἀπουσία τοῦ πολέμου. Δέν ἀφορᾷ πολὺ περισσότερο στήν Εἰρήνη, τήν ὁποία τιμοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὡς θεά (θυγατέρα τοῦ Δία καί τῆς Θέμιδας) καί γιὰ τήν ὁποία ὑπάρχουν μαρτυρίες, ὅτι λατρευόταν στήν Ἀθήνα ἀπό τό 449 π.Χ. Δέν θά γίνεи ἀναφορά γιὰ τήν Εἰρήνη, γιὰ τήν ὁποία ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε τό γνωστό ἔργο «Εἰρήνη» καί τήν ὁποία χαρακτηρίζουν οἱ ὀρφικοὶ ὕμνοι ὡς κουροτρόφον (παι-

1) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγος Η', ἔκδοση 17η, Ἱ. Μ. Παρακλήτου, Ὡρωπὸς Ἀττικῆς, 2004.

δοτρόφον) καὶ ἀγλαότιμον (λαμπροτίμητη). Ἀλλά, θά προσπαθήσουμε νά ἀναλύσουμε τὴν ἔννοια τῆς εἰρήνης ὡς στοιχείου ἀπαρτὴς στὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ πνευματικὴ ζωὴ. Θά προσπαθήσουμε νά τὴν **περιγράψουμε** – προσδιορίσουμε βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, θά **ἀναδείξουμε τὴν ἀξία** τῆς καὶ θά ἐπιχειρήσουμε νά κάνουμε τίς ἀνάλογες **πρακτικὲς προεκτάσεις**, πού ἀφοροῦν στὸν καθημερινό πνευματικὸ ἀγώνα.

Καὶ ἐπεισὶ ἔγινε ἀναφορά στοὺς ἀρχαίους μας προγόνους, θά ἦταν καλὸ, ἀκολουθώντας τὴ ρήση τους «Ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις», νά σημειώσουμε, ὅτι ἡ ἀκριβὴς ἐτυμολογία τῆς λέξης «εἰρήνη» εἶναι μᾶλλον ἄγνωστη. Οἱ διαφορετικοὶ τύποι τῆς λέξης στὶς διαλέκτους ὁδηγοῦν στὴν ἐπικρατοῦσα ἄποψη ὅτι ἡ λέξη ἀποτελεῖ ἀρχαῖο δάνειο προελληνικῆς καταγωγῆς. Ὑπάρχει ἀμφιβολία κατὰ πόσον παράγεται ἀπὸ τὸ «εἶρω», πού σχετίζεται μὲ τὸ λατινικὸ «sero» καὶ σημαίνει συνδέω, ἢ ἀπὸ τὸ «εἶρω», πού σημαίνει «λέγω»^(2,3).

Στὰ ἐβραϊκὰ ἡ λέξη «εἰρήνη» ἀντιστοιχεῖ στὸ «**σαλήμ**», μία φράση τὴν ὁποία χρησιμοποιοῦν μέχρι καὶ σήμερα οἱ λαοὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς γιὰ νά δηλώσουν τὸ χαιρετισμὸ τους. Ἡ λέξη αὕτη πρωτοαπαντᾶται στὰ Παλαιοδιαθηκικὰ κείμενα, στὸ 14ο κεφάλαιο τῆς Γένεσης. Ἐκεῖ, στὸ στίχο 18, ἀναφέρεται ὁ **Μελχισεδέκ**, ὁ «βασιλεὺς Σαλήμ», δηλαδή ὁ βασιλιάς τῆς Εἰρήνης, ὁ ὁποῖος ὑποδέχθηκε τὸν Ἀβραάμ μετὰ ἀπὸ τὴ νίκη του κατὰ τοῦ Χοδολλογομόρ καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνεψιοῦ του Λώτ⁽⁴⁾. Ὁ βασιλιάς τῆς εἰρήνης, ὁ Μελχισεδέκ, ὁ ὁποῖος ἦταν μάλιστα ἱερέας τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ καί, ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Μελχισεδέκ ἀποτελεῖ τύπο καὶ σύμβολο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, ἀφοῦ δέν ἀναφέρεται τὸ γενεαλογικὸ δένδρο τοῦ Μελχισεδέκ,

2) Μπαμπινιώτη Γ., Λεξικὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας, ἔκδοση 2η, Κέντρο Λεξικολογίας, Ἀθήνα, 2002.

3) Liddell G. Henry - Scott Robert, Μέγα Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, τόμος δεῦτερος, ἐκδόσεις Ἰωάννη Σιδέρη, Ἀθήνα, χ.χ.

4) Γεν. 14, 18.

ἀλλά οὔτε καί ὁ θάνατός του. Γιά τό μυστηριῶδες αὐτό πρόσωπο θά γράψει πολύ ἀργότερα ὁ Δαβίδ, ἀλλά καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Σύ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ», ὑποδεικνύοντας σαφῶς ὅτι ὁ βασιλιάς καί ἱερέας Μελχισεδέκ («ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος») εἶναι πληρὲς σύμβολο τοῦ Θεο-ανθρώπου Χριστοῦ^(5,6).

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ἡ λέξη «εἰρήνη» ἀπαντᾶται στὴν Καινὴ Διαθήκη 93 φορές. Ἡ λέξη βρίσκεται τόσο στά 4 Εὐαγγέλια ὅσο καί στίς Ἐπιστολές, στίς Πράξεις Ἀποστόλων, καθὼς καί στὴν Ἀποκάλυψη. Ἀποτελεῖ **κοινὴ λέξη** ὅλων τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης. **«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη»** ἔψαλλαν οἱ ἄγγελοι τῇ νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ⁽⁷⁾. Μὲ τὸν ὕμνο αὐτό οἱ ἄγγελοι συνεχάρησαν τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἐκείνη τῇ νύκτα γεννήθηκε **«ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης»**, ὁ Χριστός, γιὰ νὰ συμφιλιώσει τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν Θεό («ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν... ἄρχων εἰρήνης» [Ἦσ. 9,5])⁽⁸⁾. Ἡ λέξη «εἰρήνη» ἀναφέρεται καί ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ μετὰ ἀπὸ κάποιο θαῦμα, πού ὁ ἴδιος πραγματοποίησε (ἡ τόσο συγκινητικὴ φράση **«πορεύου εἰς εἰρήνην»** ἀποτελεῖ τό ἐπιστέγασμα τῆς θεραπείας τῆς αἱμορροούσης), μετὰ ἀπὸ ἄφεση ἁμαρτιῶν (βλ. ἁμαρτωλὴ γυναῖκα πού ἄλειψε μὲ μύρο τὸν Χριστό), ἀλλὰ κυρίως μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του^(9,10). Οἱ ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Κυρίου συνδέονται ἅμεσα μὲ τὴ φράση **«εἰρήνη ὑμῖν»**, δηλαδὴ εἰρήνη σέ σᾶς. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀναφορά γιὰ τό συγκεκριμένο σημεῖο τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη. Γράφει ὁ Εὐαγγελιστής

5) Ψαλμ. 109, 4.

6) Ἐδρ. 7, 1 - 21.

7) Λουκ. 2, 13-14.

8) Ἦσ. 9, 6 - 7.

9) Λουκ. 8, 48.

10) Λουκ. 7, 50.

Ἰωάννης στό κεφάλαιο 20 (στίχ. 19-21) τοῦ Εὐαγγελίου του ὅτι ἐμφανίστηκε ὁ Χριστός στούς μαθητές Του λέγοντας «εἰρήνη ὑμῖν». Ἀκολουθῶς εἶπε γιά δεύτερη φορά τό «εἰρήνη ὑμῖν» καί συνέχισε λέγοντας: **«Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον...»**⁽¹¹⁾. Ἄρα συμπεραίνεται, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Ἀναστημένου Χριστοῦ ταυτίζεται μέ τήν εἰρήνη καί ὅτι ἡ εἰρήνη ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τή λήψη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Εἰρήνη ὑμῖν» ἦταν ὁ πρῶτος χαιρετισμός τοῦ Χριστοῦ πρὸς τούς μαθητές μετά τήν Ἀνάστασή Του. «Εἰρήνη» ἦταν ἡ συνήθης λέξη εὐχῆς ἢ ἀποχαιρετισμοῦ. Ἀλλά στό στόμα τοῦ Χριστοῦ τώρα πιά μετά τήν Ἀνάστασή Του σημαίνει κάτι εἰδικότερο. Εἶναι εἰρήνη πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τούς ἄλλους ἀνθρώπους, εἰρήνη στά βάθη τῆς καρδιάς μας, γαλήνη τῆς συνείδησης πού ἀπορρέει ἀπό τήν πληροφορία ὅτι συμφιλιωθήκαμε μέ τόν Θεό. Προσφέρει ὁ Χριστός τούς εὐλογημένους καρπούς καί τά σωτήρια ἀποτελέσματα τοῦ θανάτου καί τῆς ἀναστάσεώς Του.

Ὁ Χριστός ἐμφανίζεται γιά 2η φορά στούς μαθητές Του (Ἰωάν. 20, 26) γιά νά λάβει τήν εἰρήνη καί ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς, ὁ ὁποῖος ἀπουσίαζε τήν πρώτη φορά⁽¹²⁾. Εἶναι δέ συγκλονιστικό τό γεγονός ὅτι μετά τή φράση «εἰρήνη ὑμῖν» ὁ Χριστός δείχνει τά σημάδια τῆς σταυρικῆς Του θυσίας. **«Καί τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καί τήν πλευράν αὐτοῦ»** (Ἰω. 20, 20)⁽¹³⁾. Τούς ἔδειξε τόν τρόπο, τά μέσα μέ τά ὁποῖα εἰσῆλθε ἡ εἰρήνη στόν κόσμο: τά τρυπημένα χέρια καί τή λογισμένη πλευρά. Πόσο ἀκριβοπληρωμένη ἡ εἰρήνη, πού μᾶς δίνει ὁ Χριστός! Μᾶς τήν ἔφερε μέ τή θυσία του. Μέ τό πανάγιο αἷμα του πού χύθηκε στόν Γολγοθᾶ καί εἰρήνευσε τούς ἀνθρώπους μέ τόν Θεό. Μέ τό Σταυρό, τῆς εἰρήνης τό ὄπλο, ὅπως διαβάζουμε στούς Χαιρετισμούς τοῦ Σταυροῦ. «Αὐτός δέ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν καί μεμαλάκισται διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· παιδεῖα εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν, τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς

11) Ἰωάν. 20, 19 - 21.

12) Ἰωάν. 20, 26.

13) Ἰωάν. 20, 20.

ιάθημεν» (Ήσ. 53,5)⁽¹⁴⁾. Δηλαδή παιδευτική τιμωρία ἔπεσε πάνω Του διά τήν δική μας εἰρήνην καί σωτηρία. Γι' αὐτό καί ἡ εἰρήνη ἔχει πολύ μεγάλη ἀξία.

Ὁ Χριστός εἶναι ὁ βασιλέας τῆς εἰρήνης καί οἱ μαθητές Του ἔπρεπε νά λάβουν τό χάρισμα τῆς εἰρήνης, πού ἀποτελεῖ τό διαβατήριο τῶν γνησίων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Συγκλονιστικοί εἶναι καί οἱ λόγοι Του πρὸς τοὺς μαθητές Του λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ σεπτὰ πάθη καί τή σταύρωση: **«Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν»** (Ἰωάν. 14, 27)⁽¹⁵⁾. Λέει, δηλαδή, ὁ Χριστός: «Σὰς ἀφῆνω εἰρήνην, τὴ δική μου εἰρήνη σὰς δίδω». Τίς ὑπέροχες αὐτὲς φράσεις τίς ἀκοῦμε τό βράδυ τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Πέμπτης στό 1ο ἀπὸ τὰ 12 Εὐαγγέλια, πού ἀναγινώσκονται. Τό 1ο αὐτό Εὐαγγέλιο εἶναι γνωστό καί ὡς τό Εὐαγγέλιο τῆς Διαθήκης. Ἀφήνει, λοιπόν, ὁ Χριστός στὸν κόσμον τὴν Εἰρήνην Του. Δίνει τὴν Εἰρήνην Του! Διαθήκη καί παρακαταθήκη θά λέγαμε τοῦ Χριστοῦ: ἡ Εἰρήνη. «Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν», λέγει ὁ Χριστός στοὺς μαθητές Του λίγο πρὶν τὴν προδοσίαν. Εὐρίσκεται ὑπὸ τίς μηχανογραφίες τοῦ Ἰουδα, οἱ ἐχθροὶ Του ἐτοιμάζονται νά Τὸν συλλάβουν, καί μιλάει γιὰ τὴ δική του εἰρήνη. Εἶναι εἰρήνη ἐσωτερικὴ καί δέν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐξωτερικὲς περιστάσεις. Λίγο πρὶν τὴν Ἀνάστασίν Του ὁ Κύριός μας κληροδότησε τὴν εἰρήνην. Μᾶς ἔφησε ἐξιτήριο δῶρο, τό ὁποῖο, ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασιλεὺς, προέρχεται ἐκ τῶν ἄνω καί φρουρεῖ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου⁽¹⁶⁾.

Ἡ ταύτιση τοῦ Χριστοῦ μέ τὴν εἰρήνην ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Γράφει στὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή του: **«Αὐτός γάρ (δηλαδή ὁ Χριστός) ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν»** (Ἐφ. 2, 14)⁽¹⁷⁾. Καί συνεχίζει στὴν ἴδια ἐπιστολή, γράφοντας γιὰ τὸ Χριστό: **«Καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς»**

14) Ἦσ. 53, 5.

15) Ἰωάν. 14, 27.

16) Φιλίπ. 4, 7.

17) Ἐφεσ. 2, 14.

(Ἐφ. 2, 17)⁽¹⁸⁾. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χρησιμοποιεῖ σέ μεγάλο βαθμό τή λέξη «εἰρήνη». Ἀρκεῖ νά ἀναφέρουμε μία πολύ ἀγαπητή του φράση: **«Χάρις ὑμῖν καί εἰρήνη ἀπό Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καί Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ»**. Ἡ φράση αὐτή (Χαιρετισμός) βρίσκεται αὐτούσια στίς 13 ἀπό τίς 14 ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δηλ. σέ ὅλες πλὴν μιᾶς. Ὅλες οἱ ἐπιστολές του, πλὴν μιᾶς, ξεκινοῦν μέ τήν ἀναφορά αὐτήν. Μόνο στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή δέν σημειώνεται ἡ φράση αὐτή. Ἀναφέρεται, ὅμως, καθαρά ἡ εἰρήνη στό 12ο κεφάλαιο («εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων», στ. 14) καί στό 13ο κεφάλαιο, ὅπου ὁ Θεός χαρακτηρίζεται ὡς Θεός τῆς εἰρήνης («ὁ δέ Θεός τῆς εἰρήνης», στ. 20)^(19,20).

Ἀξιοσημείωτη ἀναφορά γιά τήν εἰρήνη συναντοῦμε ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο στήν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή του (Γαλ. 5,22). Σ' αὐτήν τήν ἐπιστολή ἡ εἰρήνη χαρακτηρίζεται ὡς καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: **«Ὁ δέ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη...»**⁽²¹⁾. Ὁ καρπός, ὅμως, τόν ὁποῖο παράγει τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ τόν φωτισμόν καί τήν χάριν, πού χορηγεῖ εἰς τὰς ψυχὰς μας, εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά πού προέρχεται ἀπό τήν ἀγαθή συνείδηση, ἡ ἀχώριστος ἀπὸ αὐτήν εἰρήνη. Ὁ ὅρος «καρπός» εἶναι εὐγενέστερος τοῦ «ἔργα». Ἑρμηνεύεται: «Ὁ καρπός, τόν ὁποῖον παράγουσιν αἱ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος φωτιζόμεναι καί ἐνισχυόμεναι ἀνώτεραι πνευματικαὶ δυνάμεις μας. Ἐκ τῆς ἀγάπης καί τῆς χαρᾶς εἰρηνεύει καί κατὰ ψυχὴν, μή ταραττόμενος τοῖς λογισμοῖς, καί πρὸς τοὺς ἔξωθεν πάντας» (Οἰκουμένιος). Εἰρήνη πρὸς τόν Θεόν (Ρωμ. 5,1) καί εἰρήνη πρὸς τοὺς ἄλλους (Ρωμ. 14, 17-19, Ἐφεσ. 4,2-3)⁽²²⁾.

Ἡ ταύτιση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν εἰρήνη καί ἡ ἔννοια τῆς εἰρήνης

18) Ἐφεσ. 2, 17.

19) Ἐδρ. 12, 14.

20) Ἐδρ. 13, 20.

21) Γαλ. 5, 22.

22) Ἐφεσ. 4, 2 - 3.

ὡς καρποῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει περάσει ἐμφανῶς καί στή λειτουργική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Σέ πάρα πολλές εὐχές ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπαντᾶται ἡ λέξη «εἰρήνη». Ἀναφέρουμε ἀπλῶς ἐνδεικτικά γιά νά καταδείξουμε τήν ἀξία τῆς τό **«Εἰρήνη πᾶσι»** πού λέει ὁ ἱερέας. Ὡς γνωστόν, ὁ ἱερέας εἶναι εἰς τύπον Χριστοῦ καί μ' αὐτήν τήν εὐχή-εὐλογία ἀντανακλᾶται αὐτό, πού δίνει ὁ Χριστός: ἡ Εἰρήνη. Στήν ἀρχή τῆς Θείας Λειτουργίας, μετά τό «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...», ἐκφωνοῦνται τά λεγόμενα «εἰρηνικά» (ἡ Μεγάλη Συναπτή). Στίς τρεῖς πρῶτες δεήσεις τῶν εἰρηνικῶν ὑπάρχει μιά κοινή λέξη: ἡ εἰρήνη. Γί' αὐτό καί ὀνομάζονται εἰρηνικά: «Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». «Ὑπέρ τῆς ἁνωθεν εἰρήνης καί τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν...». «Ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου...». Καλοῦνται οἱ πιστοί νά παρακαλέσουν μέ εἰρήνη τόν Κύριο νά τοὺς δώσει τήν εἰρήνη Του. Νά δώσει, ἐπίσης, εἰρήνη σέ ὅλο τόν κόσμο. Συναφῆς καί ἡ φράση «ἔλεον εἰρήνης, θυσίαν αἰνέσεως», λίγο πρίν τήν Ἁγία Ἀναφορά⁽²³⁾.

Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι τελείως διαφορετική ἀπό τήν ἐπιπόλαιη καί ρηχὴ καί εὐθραυστη εἰρήνη τοῦ κόσμου. Εἶναι κατάστασις ἀνώτερη, θεία καί ὑπερκόσμια, πού τήν ἐξασφαλίζει στήν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ ἡ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ καί ἡ Ἀνάστασίς Του. Εἶναι ἡ ἄμεση συνέπεια τῆς νίκης κατὰ τῆς ἁμαρτίας, τῆς συντριβῆς τοῦ διαβόλου καί τῆς καταλύσεως τοῦ θανάτου. Εἶναι τό θαυμαστό ἀποτέλεσμα τῆς καταλλαγῆς, τῆς συμφιλίωσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, μέ τή συνείδησή του καί μέ τοὺς συνανθρώπους του.

«Ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη, λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἔξωθέν ἐστι καί ἐπὶ κακῷ γίνεται πολλάκις... καί τοὺς ἔχοντας οὐδέν ὠφέλησεν»⁽²⁴⁾. Ἄλλη εἶναι ἡ φύσις τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ καί ἄλλη ἡ φύσις τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Ἡ μία εἶναι ἀληθινή καί ἡ ἄλλη ψεύτικη. Τά δῶρα τοῦ κόσμου δίνονται στό σῶμα καί διαρκοῦν γιά

23) Πηγασίου Σ. - Πρωτοπαπᾶ Π., Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ὑπουργεῖο Παιδείας καί Πολιτισμοῦ Κύπρου, Λευκωσία, 1998.

24) Ἀρχ. Νικήτα Βουτυρά, Ἀνταύγειες τοῦ Πνεύματος, ἐκδόσεις «Ζωή».

ὅσο ζοῦμε. Τά δῶρα τοῦ Χριστοῦ δίνονται στήν ψυχή καί διαρκοῦν αἰωνίως. Ὁ Χριστός δίνει οὐσιαστικές εὐλογίες, πού ποτέ δέν χάνονται.

Τήν εἰρήνην τήν γεύονταν καθημερινά οἱ Πρωτόπλαστοι στόν Παράδεισο. Ἀφότου, ὅμως, ἐξέπесαν, ἔχασαν τήν ἐπικοινωνία μέ τόν χορηγό τῆς εἰρήνης καί ζοῦσαν πλέον χωρίς αὐτήν. Ζωή, ὅμως, χωρίς εἰρήνη εἶναι κόλαση. Ἀπό αὐτήν τήν κόλαση μᾶς ἀπάλλαξε ὁ Θεός, στέλνοντας στή γῆ τόν Υἱό του.

Ἀπαραίτητο στοιχεῖο στή ζωή τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου ἡ εἰρήνη. Ὁ ἀνειρηνευτος ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ζήσει κατὰ Χριστόν, δέν μπορεῖ νά ἀποκτήσει πνευματική πρόοδο, δέν μπορεῖ νά ἀποκτήσει τή χαρά τοῦ Χριστοῦ. «Οἱ δέ βουλόμενοι εἰρήνην εὐφρανθήσονται» (Παροιμ. 12, 20), μᾶς λέει ὁ σοφός Σολομών. Ὅσοι, δηλαδή, ἐπιθυμοῦν καί ἐπιδιώκουν τήν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ, θά τήν ἐπιτύχουν καί θά εὐφρανθοῦν²⁵⁾. «Κρείσσων ψωμός μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ ἢ οἶκος πλήρης πολλῶν ἀγαθῶν καί ἀδίκων θυμάτων μετά μάχης» (Παροιμ. 17, 1)²⁶⁾. Καλύτερο, δηλαδή, καί προτιμότερο εἶναι ξηρό ψωμί, μέ χαρούμενη καί εἰρηνική καρδιά, μέ ὁμόνοια καί ἀγάπη, παρά σπῖτι φιλονεικιῶν ἔστω καί γεμάτο ἀπό ἀγαθά καί σφαχτά, τά ὁποῖα ἀπεκτήθησαν μέ ἀδικίας». Στό βιβλίο «ΜΙΜΗΣΙΣ» διαβάζουμε: «Ὁ εἰρηνικός ἄνθρωπος ἀξίζει περισσότερο ἀπό τό σοφό. Ὅταν ἐσύ εἶσαι εἰρηνικός μπορεῖς νά μεταδίδεις καί στούς ἄλλους τό ἀγαθό τῆς εἰρήνης. Μεγαλύτερο καλό προέρχεται ἀπό τόν εἰρηνικό ἄνθρωπο παρά ἀπό τόν σοφό».

Ἄς δοῦμε, ὅμως, πολύ συνοπτικά ἓνα δεῖγμα ἀπό ὅσα γράφουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τήν Εἰρήνην. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης γράφει: «Τί ἐστίν ἡ εἰρήνη πρῶτον νοήσωμεν. Τί ἄλλο, ἡ ἀγαπητική τις πρὸς τό ὁμόφυλον συνδιάθεσις; Τί οὖν ἐστι ἐξ ἐναντίου τῇ ἀγάπῃ νοούμενον; Μίσος, ὀργή, θυμός, φθόνος, μνησικακία, ὑπόκρισις, ἡ κατὰ πόλεμον συμφορά. Ὅρᾳς ὅσων καί

25) Παροιμ. 12, 20.

26) Παροιμ. 17, 1.

οίων ἀρρωστημάτων **ἀνιφάρμακόν** ἐστιν ἡ μία φωνή;» Ὅπως ἐξαφανίζεται ἡ νόσος, ὅταν ἐμφανιστεῖ ἡ εἰρήνη καί ὅπως ἐξαφανίζεται τό σκοτάδι, ὅταν ἐμφανιστεῖ τό φῶς, ἔτσι καί ὅταν ἐμφανιστεῖ ἡ εἰρήνη χάνονται τά πάθη, πού προαναφέρθηκαν μόλις πιά πάνω. Ἡ εἰρήνη, συνεχίζει ὁ Ἅγιος, εἶναι ὅπως τό ἄρωμα πού πληρεῖ τόν παρακείμενο ἀέρα μέ τήν εὐωδία του. Εἰρηνοποιός δέ εἶναι αὐτός πού δίνει εἰρήνη καί αὐτό σημαίνει, ὅτι ἔχει ὁ ἴδιος ἄφθονη εἰρήνη. Δέν μπορεί κάποιος νά δώσει κάτι, πού ὁ ἴδιος δέν ἔχει. Ἡ εἰρήνη ὁδηγεῖ τούς ἀνθρώπους σέ φιλική (ἀγαπητική) ὁμοφωνία, κατάστασις ἡ ὁποία εἶναι ἔργο τῆς θείας δυνάμεως. Γι' αὐτό, λοιπόν, ὀνομάζεται στούς μακαρισμούς ὁ εἰρηνοποιός **«υἱός Θεοῦ»**, γιατί ἀκριβῶς ὁ εἰρηνοποιός γίνεται μιμητής τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (Ὅμιλία εἰς τούς Μακαρισμούς)²⁷⁾.

Ὁ ἀδελφός τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ὁ **Μέγας Βασίλειος**, ἐρωτᾷ: «Ποιός θά μᾶς διδάξει τό καλό τῆς εἰρήνης; Ποιός ἄλλος ἀπό τόν εἰρηνοποιό, ἀπό Αὐτόν, πού εἰρηνοποίησε διά τοῦ αἵματος, πού ἔχυσε στό σταυρό, τόν οὐρανό καί τή γῆ. Καί αὐτός βέβαια εἶναι ὁ Σωτήρας Χριστός». Καί συμπληρώνει: «Ἐνῶ γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡ ἀληθής». Ζήτησε, λοιπόν, τήν εἰρήνην τοῦ Κυρίου καί ἔτσι θά ἐξαφανιστοῦν οἱ θόρυβοι τοῦ παρόντος κόσμου, θά ἀποκτήσεις γαλήνιο νοῦ, ἡρεμν καί ἀτάραχην ψυχή. Ἐτσι θά ἀποκτήσεις τήν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ «τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν», ἡ ὁποία θά φρουρεῖ τήν καρδιά σου. **«Ὁ ζητῶν εἰρήνην, Χριστόν ἐκζητεῖ, ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν»**(²⁸⁾).

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἓνας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας μέ ἔντονα ποιητική φύση, γράφει γιά τήν εἰρήνην στόν 22ο Λόγο του, πού ὀνομάζεται «Εἰρηνικός Δεύτερος», **«Εἰρήνη φίλη, τό γλυκύ καί πρᾶγμα καί ὄνομα»**, δηλαδή «Ἡ εἰρήνη ἀγαπητή, ὄνομα

27) ΒΕΠΕΣ, Γρηγορίου Νύσσης, Ὅμιλία εἰς τούς Μακαρισμούς, τόμος 66, Ἀθήνα, 1987, σελ. 413 - 420.

28) ΒΕΠΕΣ, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ὅμιλία εἰς τούς Ψαλμούς, τόμος 52, Ἀθήνα, 1975, σελ. 80 - 87.

καί πρᾶγμα γλυκύ». **«Εἰρήνη φίλη, τό ἐμόν μελέτημα καί καλλώπιομα»**, δηλαδή «Ἐὼ εἰρήνη ἀγαπητή, ἡ διαρκὲς φροντίδα καί τό καύχημά μου». **«Εἰρήνη φίλη, τό παρά πάντων μέν ἐπαινούμενον ἀγαθόν, ὑπ' ὀλίγων δέ φυλασσόμενον»**, δηλαδή «Ἐὼ εἰρήνη ἀγαπητή, τό ἀγαθόν τό ὁποῖον ἐπαινεῖται μέν ἀπό ὅλους, ἀλλά διαφυλάσσεται μόνον ἀπό ὀλίγους»⁽²⁹⁾.

Καί συνεχίζει ὁ Ἅγιος, ἀναφέροντας γιά τήν εἰρήνη, ὅτι, ὅταν εἶναι παρούσα, τήν περιποιεῖται, ὅταν δέ λείπει, τήν καλεῖ νά ἐπιστρέψει μέ πολλοὺς θρήνους καί δάκρυα, τόσους δέ θρήνους καί τόσα δάκρυα πού οὔτε ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ δέν εἶχε, ὅταν ἔχασε τόν Ἰωσήφ. Χαρακτηρίζει, ἐπίσης, τήν ἀπώλεια τῆς εἰρήνης ὡς μεγάλη – τεράστια ἀπουσία καί ἐρωτᾷ: «Ποιός θά μπορέσει νά βρεῖ κατάλληλα λόγια γιά νά περιγράψει τό μέγεθος τῆς συμφορᾶς, νά εἰρηνεύσουν μεταξύ τους οἱ ληστές, αὐτοί πού συμμετέχουν σέ στάσεις, σέ συνωμοσίες, σέ μοιχεῖες κ.ἄ., ἐμεῖς δέ οἱ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι νά εἴμαστε ἀνίκανοι νά πλησιάσουμε ὁ ἓνας τόν ἄλλον, καί νά ὁμονοήσωμεν, νά συμφωνήσουμε, δηλαδή, μεταξύ μας!» Σημειώνει, ἀκόμη, γιά τήν εἰρήνη, ὅτι αὕτη **χαρακτηρίζει τήν ἴδια τήν Ἁγία Τριάδα**, λόγῳ τῆς ὁμόνοιας πού ἔχουν μεταξύ τους τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας. Αὕτη δέ ἡ εἰρήνη παρελήφθη ἀπό τίς ἀγγελικὲς καί θεῖες Δυνάμεις, οἱ ὁποῖες διατηροῦν τήν εἰρήνην μεταξύ τους καί μέ τόν Θεόν, εἰσῆλθε στή συνέχεια σέ ὅλη τήν κτίση καί τέλος ἐγκατεστάθηκε τόσο στήν ψυχὴ ὅσο καί στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Κατά μέν τήν ψυχὴ ἡ εἰρήνη φαίνεται ἀπό τή στενὴ σχέση καί τήν ἀλληλοεξάρτηση τῶν ἀρετῶν, κατὰ δέ τό σῶμα ἀπό τήν ἁρμονικὴ καί συμμετρικὴ ἐφαρμογὴ τῶν στοιχείων, τῶν μελῶν τοῦ σώματος. Ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς ὀνομάζεται ἀπό τόν Ἅγιο Πατέρα **«Κάλλος»**, ἡ εἰρήνη δέ τοῦ σώματος **«Υγεία»**. Μᾶς συνιστᾷ, τέλος, νά εἰρηνεύουμε μέσα μας (στόν ἑαυτὸ μας), ἀλλὰ νά εἰρηνεύουμε καί τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, γιατί σύμφωνα μέ τά λόγια

29) ΕΠΕ, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος ΚΒ', Εἰρηνικός Δεύτερος, Πατερικὲς Ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη, 1975, σελ. 328 - 359.

τοῦ Χριστοῦ μας, μόνο ἔτσι θά λάβουμε τέτοια μακαριότητα, ἄν σωθοῦμε, ὥστε νά ἀποκαλούμαστε «Υἱοί Θεοῦ»⁽²⁹⁾.

Καί φθάνουμε σέ ἕνα ἐρώτημα: Γιατί, λοιπόν, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ εἰρήνη στήν πνευματική ζωή; α) Γιατί αὐτή εἶναι ἡ φυσιολογική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλάσμενος «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ. Καί ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ (συνάμα καί ὡς ναός τοῦ Θεοῦ) ἔχει ἔμφυτη καί ἐγγενῆ τήν τάση νά ὁμοιάζει πρὸς τόν Δημιουργό της. Ἕνα ἀπό τά κύρια γνωρίσματα τῆς ἰσορροπημένης ψυχῆς εἶναι αὐτό τῆς Εἰρήνης, γνώρισμα καί χαρακτηριστικό τοῦ Θεοῦ. β) Γιατί ὁ Χριστός καί ἡ εἰρήνη εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Γιατί ἡ εἰρήνη εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐπομένως αὐτός πού ἔχει εἰρήνη, ἔχει στενή σχέση μέ τό Χριστό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ζεῖ, δηλαδή, πραγματικά πνευματική ζωή. γ) Γιατί ἡ εἰρήνη ἀντανακλᾶται καί μεταδίδεται στούς ἄλλους ἀνθρώπους καί ἐπομένως αὐτός πού ἔχει εἰρήνη βοηθᾷ τόν ἑαυτό του, ἀλλά βοηθᾷ καί τό συνάνθρωπό του καί κατ' ἐπέκταση τήν κοινωνία. δ) Γιατί ἡ εἰρήνη ἀποτελεῖ δείκτη-κριτήριο τῆς πνευματικῆς κατάστασης τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἡ «λυδία λίθος», πού βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά καταλάβει, ὅταν αὐτή ἀπουσιάζει, ὅτι κάτι δέν πάει καλά. Ὅπως τά σωματικά συμπτώματα, π.χ. πυρετός, προειδοποιοῦν, δίνουν ἔνδειξη, ὅτι κάτι δέν πηγαίνει καλά στόν ὀργανισμό, ἔτσι καί ἡ ἀπουσία τῆς εἰρήνης δίνει τήν ἔνδειξη, ὅτι κάτι δέν πηγαίνει καλά στήν πνευματική ζωή.

Χρήσιμο θά ἦταν νά ἐξετάσουμε, γιατί λείπει ἀπό τούς ἀνθρώπους σήμερα.

(Συνεχίζεται)